

**TOESPRAAK E.V. R. HOBIN: openingszitting Hof van beroep Antwerpen –
01.09.2022**

- 1. Welkomstwoord advocaten-stagiairs**
  - 2. Opening van het gerechtelijk jaar.**
    - a. **Opvolging bijzonder onderzoek Bakelmans (zedenzaken);**
    - b. **Oproep tot medewerking aan werklasmeting “fase 2”;**
    - c. **De verhuis naar de Britselei.**
-

1. Welkomstwoord advocaten-stagiairs:

Geachte vergadering,
Dames en heren advocaten-in-spe,

Vandaag is het een feestelijke gebeurtenis, want vandaag is de voorlaatste drempel om advocaat te worden, genomen. Nog één stap – en dat is de opname op de lijst van de stagiairs door de orde der advocaten – en jullie zijn volwaardig advocaat.

Voor het eerst sedert drie jaar kunnen we er weer een publiek gebeuren van maken. Al diegenen die zo trots op jullie zijn, zoals jullie ouders en partners, kunnen er vandaag bij zijn, en delen mee in jullie vreugde. Aan hen zeg ik dank. Zij hebben jullie waarschijnlijk niet alleen financieel gesteund. Zij hebben ook met jullie meegeleefd: gedeeld in de vreugde bij successen, mee getreurd bij mislukkingen. Zij zijn terecht fier vandaag dat jullie advocaat worden, één van de meest boeiende beroepen die ik ken.

Ja, het beroep van advocaat is een buitengewoon mooi beroep: de advocaat staat midden in de samenleving, hij wordt geconfronteerd met allerlei soorten problemen van de mensen waar zij op zichzelf niet uit geraken, en het is zijn taak om die mensen een perspectief te bieden, ze een stem te geven, en hun verlangens, hun eisen of hun verweer ook juridisch te vertalen. Deze taak heeft ook een maatschappelijk belang: bedoeling is dat mens en maatschappij – na de regeling van het conflict of incident – weer verder kunnen.

Mogelijk staan jullie te popelen om jullie eerste stappen in de rechtbank te zetten.

Ik wens jullie daarbij alle succes toe, en hoop dat velen onder jullie de smaak van het procederen echt te pakken krijgen.

Het beroep van advocaat wordt gekenmerkt door vele waarden en kwaliteiten, en de vorige jaren heb ik reeds een korte toelichting gegeven bij enkele van die kernwaarden. Ik heb het de voorgaande jaren gehad over de bemiddeling, en over de onafhankelijkheid en de partijdigheid van de advocaat.

Vandaag wil ik het eens hebben over het meest oubollig lijkende gedeelte in de eed die jullie zojuist hebben afgelegd, namelijk de belofte dat jullie niet zullen *“afwijken van de eerbied aan het gerecht en de openbare overheid verschuldigd”*.

Toen ikzelf bijna 40 jaar geleden deze eed aflegde, vond ik deze passage eerder vanzelfsprekend: ik had respect voor iedereen; waarom dan niet voor het gerecht en de overheid?

Het is pas als rechter dat ik soms tenenkrullend naar deze passage luisterde, en dat ik me zelf meer vragen begon te stellen. Was die tekst niet wat oubollig? Moesten advocaten eerbied betonen voor mij of voor mijn ambt? Was dat een eenzijdige verplichting, van de advocaat naar de rechter toe, of was die eerbied wederzijds verschuldigd?

Juist gelet op de vragen die deze tekst doet rijzen vond ik het boeiend om dit eens verder uit te diepen.

Laat ons beginnen bij het begin: de advocaat is vrij in zijn pleidooi.

Art. 444 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt immers uitdrukkelijk dat *“de advocaat vrij zijn ambt uitoefent ter verdediging van het recht en van de waarheid”*.

Dit recht om “vrijuit te spreken” werd nog uitdrukkelijk bevestigd door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in een arrest van 21 maart 2002, waarin bevestigd werd dat een advocaat in proceduristukken vrijuit kritiek moet kunnen uitoefenen op het openbaar ministerie, mede gelet op de door artikel 10 EVRM gewaarborgde vrijheid van meningsuiting.

In het strafwetboek is dit principe van de immuniteit van het pleidooi op genuanceerde wijze uitgewerkt. In art. 452 van het Strafwetboek staat immers dat woorden die vóór de rechtbank uitgesproken worden geen aanleiding kunnen geven tot strafvervolging wanneer die woorden of die geschriften op de zaak of op de partijen betrekking hebben.

Toch heeft het Hof van Cassatie vorige zomer nog een arrest uitgesproken waarin geoordeeld werd dat een advocaat die een lid van het openbaar

ministerie tijdens de debatten bedreigde hiervoor wel degelijk strafrechtelijk kan vervolgd worden, ongeacht de bescherming van art. 10 EVRM, en ongeacht de immuniteit van het pleidooi zoals voorzien in art. 452 Sw. (arrest van 22 juni 2021). Het Hof van Cassatie verwierp daarmee een cassatieberoep tegen een eerder arrest van ons hof.

Ik vestig de aandacht op dit arrest omdat hierin nog eens duidelijk de contouren worden geschetst van de vrijheid van het pleidooi van de advocaat.

Natuurlijk moeten advocaten alles doen om de rechten van hun cliënt te waarborgen. De advocaten hebben een fundamentele rol in onze rechtstaat. Als tussenpersoon tussen burger en gerecht hebben ze zelfs een sleutelrol. Zij moeten vrij zijn om in het kader van de behandeling van een zaak kritiek te uiten op de speurders, op de onderzoeksrechter en/of op het openbaar ministerie, zelfs als dit gebeurt in ongepaste of denigrerende bewoordingen.

Er is echter ook een grens aan deze vrijheid van pleidooi, en het overschrijden van deze grens kan door de strafrechter beteugeld worden voor zover de evenredigheid wordt geëerbiedigd tussen het aangewende middel en het beoogde doel en de beperking verantwoord is op grond van relevante en toereikende motieven.

Eigenlijk is dit allemaal zo moeilijk niet. Wijlen Piet Van Eeckhout formuleerde het als volgt: *“Misschien is het allemaal een kwestie van stijl. De stijl is immers gans de mens. De stijl kan conformistisch of non-conformistisch zijn. Maar stijl heeft in elk geval niets te maken met welke vorm van al dan niet verwaande overmoed dan ook. Uit de traditie komen nog steeds regels tot leven: een gepaste terughoudendheid, vanzelfsprekend het wettelijk respect voor het beroepsgeheim, en ook een stijl, die verschilt van advocaat tot advocaat, maar die toch steeds op peil moet blijven.”*

Het is vandaag niet onbelangrijk om nog eens te benadrukken dat jullie als advocaat wél de onderste steen moeten bovenhalen om recht voor jullie cliënten te laten zegevieren, maar daarom niet de wellevendheidsregels met de voeten moeten treden.

We merken immers een zekere verruwing in de debatten op. En dat gaat verder dan alleen de pleidooien. Ook procedurieel merken we een zekere verruwing van het debat op.

Waar er in het hele jaar 2019 slechts 7 wrakingsprocedures tot in ons hof van beroep belandden, zijn er dit jaar, in 2022, reeds 18 wrakingsprocedures tot bij ons gekomen; 2,5^e keer zoveel, en we zijn nog maar in augustus! Daarbij is het

van belang om op te merken dat dit – op zich waardevol - proceduremiddel tegenwoordig ook wordt misbruikt als ultiem middel om een zaak alsnog uitgesteld te krijgen. Dergelijke praktijken belasten de rechterlijke organisatie, zijn onwenselijk en kaderen niet binnen een loyale procesvoering.

Jullie zijn nieuw in het vak.

Mijn oproep vandaag is dan ook om vooral het voorbeeld te volgen van die talrijke advocaten die respect hebben voor ieders rol binnen het gerecht, zonder dat hun wellevendheid ooit een belemmering is geweest voor de intensiteit waarmee zij de belangen van hun cliënt verdedigen.

Van onze kant kan ik jullie verzekeren dat jullie welkom zijn in onze zittingszalen, en dat jullie pleidooien met vanzelfsprekend respect zullen aangehoord worden. Op ons hof van beroep is het in vele burgerlijke kamers echter wel de gewoonte om een interactief debat te houden, en dat wil zeggen dat van u niet altijd een echt pleidooi wordt verwacht, maar dat het dossier door de rechter werd voorbereid en dat er gerichte vragen aan u zullen worden gesteld. De antwoorden op die vragen staan niet in de conclusies; anders was de vraag niet nodig. U zult het dossier dan ook door en door moeten kennen. Zorg gewoon dat u goed voorbereid bent, en blijf vooral rustig. Wij zullen u van harte welkom heten.

In eigen naam en in naam van het hele hof van beroep wens ik jullie alvast een goede start toe bij de aanvang van dit gerechtelijk jaar en veel succes bij de uitbouw van jullie carrière.

Schorsing zitting

---

3. Opening van het gerechtelijk jaar.

- a. **Opvolging bijzonder onderzoek Bakelmans (zedenzaken);**
- b. **Oproep tot medewerking aan werklasmeting “fase 2”;**
- c. **De verhuis naar de Britselei.**

Geachte vergadering,

Ik ben oprecht verheugd om jullie voor het eerst sedert drie jaar weer in grote getalen te mogen begroeten op deze plechtige openingszitting. Kijk nog eens goed rondom u. Het zal misschien de laatste openingszitting zijn die u hier meemaakt. Ik moet met twee woorden spreken, maar ik hoop oprecht dat we

elkaar volgend jaar kunnen begroeten in het prachtig gerenoveerde gebouw aan de Britselei. Maar daarover later meer.

Het is gebruikelijk om op 1 september even terug te kijken op de activiteiten van het voorbije gerechtelijk jaar en om – zo mogelijk – reeds een vooruitblik te werpen op het toekomstig gerechtelijk jaar.

Wat de terugblik betreft concentreer ik mij op de cijferanalyses die gemaakt werden n.a.v. de opvolging van het Bijzonder Onderzoek in de zaak Bakelmans, eindigend met het opvolgingsverslag van de Hoge Raad voor de Justitie van 21 maart 2022. Op 28 juni 2022 heb ik overigens ook de Kamer-Commissie Justitie ingelicht over die cijfermatige analyse. Het is gepast om deze gegevens thans ook publiek te maken.

Wat de vooruitblik betreft wordt een oproep tot medewerking gedaan aan de “fase 2” van de werklasmeting, en gaan we ook even in op het project “Britselei”.

—

Sedert de her-organisatie van het hof van beroep te Antwerpen in september 2019, lag de focus o.a. op het zo kort mogelijk houden van de behandeltermijnen. Wij hebben daar met het hele hof hard aan gewerkt, en de resultaten mogen er zijn.

Wanneer we het geheel van de afgehandelde correctionele zaken ten gronde bekijken, zijn de gemiddelde doorlooptijden (dat is de tijd tussen de inschrijving van de zaak op de griffie en de laatste beslissing in de zaak) serieus verkort.

- voor een zaak die in 2019 binnenkwam lag de gemiddelde doorlooptijd nog op 12,7 maanden;
- voor een zaak die in 2020 binnenkwam nog op gemiddeld 11,5 maanden;
- om, nu, voor een zaak die in 2021 binnenkwam, nog op gemiddeld 9,5 maanden te liggen.

12,7 → 11,5 → 9,5: dat geeft een verkorting van de gemiddelde doorlooptijd in het geheel van de strafzaken ten gronde ten belope van ongeveer 25%.

Wat de zedenzaken op zich betreft, wat toch de focus was van de nationale aandacht, is de verbetering nog frappanter:

- voor een zaak die in de periode 2016-2018 binnenkwam lag de gemiddelde doorlooptijd nog op 10,5 maanden;
- voor een zaak die in 2019 binnenkwam nog op gemiddeld 9,4 maanden.
- voor een zaak die in 2020 binnenkwam nog op gemiddeld 7,7 maanden.
- Om, nu, voor een zaak die in 2021 binnenkwam, nog op gemiddeld 7,1 maand te liggen.

Dat geeft een verkorting van de gemiddelde doorlooptijd in het geheel van de zedenzaken ten belope van ongeveer 32%.

Daarbij is het van belang om te onderstrepen dat het aantal zedenzaken ook nog eens is toegenomen, net zoals het geheel van de strafzaken ten gronde. Waar er in 2016-2018 gemiddeld 1.289 strafzaken per jaar werden ingeleid voor het hof van beroep, waren dat er in 2022 al 1.384, hetzij een stijging met 7,4%. Waar er in 2016-2018 gemiddeld slechts 68 zedenzaken per jaar werden ingeleid voor het hof van beroep, waren dat er in 2020 96 en in 2021 102, hetzij een stijging met exact 50%.

Volledigheidshalve wijs ik u er op dat deze goede resultaten op strafrechtelijk vlak niet het resultaat zijn van een onder-investering in onze burgerlijke zaken. Ook in de burgerlijke zaken is de wachttijd serieus teruggedrongen. Waar we op 31 december 2019 nog 3.144 burgerlijke zaken hadden die op afhandeling wachtten, hadden we op 31 december 2021 nog slechts 2.556 hangende burgerlijke zaken.

Dat wil zeggen dat de stock met te behandelen burgerlijke zaken in die periode verminderd is met 18,5%.

Dit alles is een resultaat waar we trots op mogen zijn. Het is het resultaat van een aantal efficiëntie-bevorderende maatregelen, maar vooral van een voortdurende inspanning van iedereen binnen ons hof van beroep, vanaf de inschrijving van de zaak op de griffie, tot het redigeren van de einduitspraak.

—

Tot daar de terugblik, en laat ons nu – het onderwerp wat open trekkend - ook al even vooruit blikken. Het voornoemde goede resultaat is ook een resultaat waarvan ik nu reeds voorspel dat het niet houdbaar zal zijn, indien de investering in de personele middelen in de rechterlijke orde niet substantieel wordt bijgesteld. Gemiddeld over een jaar genomen zit ons hof van beroep voor wat de magistraten betreft nog steeds maar aan 90% bezetting van het wettelijk kader, terwijl er in de komende jaren weer een hele pensioneringsgolf op ons afkomt. Hierop moet geanticipeerd worden. Wat het aantal personeelsleden op de griffie betreft is de situatie nog acuter.

Ik heb u verleden jaar verteld hoe ver we reeds gevorderd waren met de werklasmeting van de zetel, nl. dat de fase één beëindigd was. Deze “fase 1” was nuttig en noodzakelijk, want voor het eerst konden we een vergelijking maken tussen rechtbanken en hoven van eenzelfde type, en konden we zien waar de nood het hoogst was. Zolang er echter geen transversaliteit mogelijk is

(dat wil zeggen: zolang we de hoven en rechtbanken niet kunnen vergelijken over de verschillende types heen), is ons werklasmeteringsinstrument slechts een instrument dat de eventuele armoede binnen eenzelfde type rechtbank of hof meer correct kan verdelen, maar dit instrument laat ons vandaag niet toe om te stellen dat een bepaald type rechtbanken over zijn geheel te weinig magistraten heeft.

Willen we eindelijk die noodzakelijke stap verder zetten, en willen we dus een kader kunnen berekenen dat in staat moet zijn om het geheel van de rechtszaken in ons land op een kwalitatieve wijze af te handelen, is de afwerking van onze "piste 2" (die wel transversale vergelijkingen zal mogelijk maken) absoluut noodzakelijk.

Vandaag worden de offertes voor de "piste 2" door het College van Hoven & Rechtbanken geanalyseerd, en ik profiteer van de gelegenheid om nu reeds een luide oproep te doen naar alle magistraten van de zetel binnen ons ressort, en zelfs van het gehele land. Alstublieft: doe mee, wanneer aan u gevraagd wordt om mee te werken aan het onderzoek van "piste 2". Uw individuele medewerking wordt waarschijnlijk slechts gedurende één of twee weken gevraagd, en de resultaten zullen statistisch betrouwbaarder zijn in de mate dat er door de magistraten van de zetel meer massaal aan wordt geparticipeerd.

Hoe statistisch betrouwbaarder de resultaten zijn, hoe beter we tegenover de politieke overheid zullen kunnen verdedigen waar er dringend extra magistraten nodig zijn en waar dit niet direct het geval is.

Tot zover een terugblik en een vooruitblik op het kwantitatieve vlak.

Tijd, om het eens te hebben over iets dat ons welzijn raakt, en waar wij ook bijzonder naar uitkijken:

Wat is de stand van zaken m.b.t. het gerechtsgebouw aan de Britselei?

Waar moet ik beginnen?

Eerst en vooral: er is werkelijk prachtig werk geleverd! Het vernieuwde gebouw oogt binnenin echt mooi: oud en modern zijn harmonieus met elkaar verweven; de bureaus zijn ruim en hoog; er zijn absoluut voldoende zittingszalen, die overigens alle worden uitgerust met een performante geluidsinstallatie en met informatieborden die "real time" informatie weergeven; de personeelsrefter is een pareltje; de publieke ruimten zijn prachtig en nodigen uit om elkaar te ontmoeten...

Kortom, wij zijn ervan overtuigd dat het gebouw op zich het welzijn op het werk van de mensen in niet geringe mate zal bevorderen.

Het gebouw is evenwel nog niet opgeleverd. Pas na de oplevering zal het toezicht op het gebouw onder de aansprakelijkheid van de Regie der Gebouwen vallen, en pas na de terbeschikkingstelling door de Regie aan de FOD Justitie hebben wijzelf enig beschikkingsrecht over wie er binnen en buiten mag in het gebouw.

Groeperingen zoals de gidsenbond of verenigingen van rechters, die al sedert enige tijd aandringen om het gebouw te mogen bezichtigen, moest ik dan ook teleurstellen. Zij zullen nog enige tijd geduld moeten uitoefenen.

Wie binnenkort wel een rondleiding in het gebouw zal krijgen zijn alle magistraten, griffiers, secretarissen en personeelsleden die vandaag in ons gebouw werken. De plannen voor het meubilair zijn ingetekend, en het is de bedoeling om gedurende één hele week (ofwel eind september, ofwel in de loop van oktober) een twintigtal rondleidingen te organiseren met onze mensen, zodat iedereen met eigen ogen kan zien waar hij of zij zal zitten, en zodat tegelijkertijd de eerder vermelde intekening van het meubilair kan afgetoetst worden. Bedoeling is dat wij tijdig gewaarschuwd worden wanneer er bepaalde inrichtingen van lokalen zouden zijn ingetekend die in de praktijk niet kunnen werken.

Tot daar het goede nieuws.

Minder goed nieuws is het feit dat we nog geen concreet zicht hebben op de oplossing die ons geboden wordt voor de mobiliteitsproblematiek, en het feit dat er mogelijk toch vertraging zit op de verhuisplannen.

Er zijn meerdere factoren die bij dit laatste meespelen:

- in de assisenzaal is huiszwam ontdekt en er wordt nog druk overleg gepleegd hoe dit probleem moet aangepakt worden. Het lijkt reeds vast te staan dat deze problematiek niet in een handomdraai zal opgelost zijn;
- daarnaast bestaat de vrees dat de federale overheidsopdracht om o.a. ook ons meubilair te bestellen niet binnen korte termijn zal worden afgerond. Dit probleem ligt volledig buiten onze macht, en het enige wat wij kunnen doen is een smeekbede richten naar de federale overheid om dit zo snel mogelijk in orde te brengen. Het zou toch al te gek zijn dat dit mooie gebouw helemaal op tijd wordt opgeleverd, maar dat het vervolgens gedurende lange tijd leeg moet staan omdat de federale

overheid er niet in slaagt tijdig een overheidsopdracht te sluiten voor ons meubilair.

Laat ons echter niet wanhopen: iedereen die tot op heden van ver of dichtbij bij dit project betrokken is geweest, heeft het beste van zichzelf laten zien; het resultaat ziet er vandaag reeds buitengewoon goed uit; waarom zouden deze laatste problemen ook niet tijdig opgelost geraken?

Wij blijven dus hopen dat dit de laatste openingszitting aan de Waalse Kaai was, en dat we volgend jaar toch vóór 31 augustus onze intrek genomen hebben in de Britselei.

Met deze uitdrukkelijke wens kom ik aan het einde van mijn welkomstwoord. Ik wens jullie allen een goede start toe van dit nieuwe gerechtelijk jaar. Ik hoop dat de meesten onder ons weer wat extra energie hebben opgedaan en ik ben er zeker van dat wij allen - zoals steeds – weer de veerkracht vinden om opnieuw een jaar lang het beste van onszelf te geven.

Rob Hobin,
Eerste voorzitter,
1 september 2022.
